

---

13. Вимоги до вчителя у розрізі навчання географії України

М. Криловець, Н. Гончарова

Соціальне значення учительської діяльності пов'язане з формуванням суспільної свідомості, культури, настроїв і потреб людей. Ця професія захоплююча, творча для людини, що її обрала, вона є джерелом постійного зростання і вдосконалення.

У той же час професія учителя складна і важка. Учитель покликаний формувати людину майбутнього, повинен не тільки встигати за соціальним, науково-технічним і культурним прогресом, а й випереджати його — володіти здатністю прогнозування.

Професійні якості вчителів є життєво важливими для впровадження інновацій. Якість освіти переважно визначається компетентністю вчителів та можливостями її використання в освітній практиці. Професійні та особисті якості педагога є найважливішою умовою й запорукою успішного розвитку системи освіти.

Професіограма є своєрідним паспортом, який містить сукупність особистісних якостей, педагогічних і спеціальних знань і умінь, необхідних для учителя. Саме на базі цього документа складають навчальні плани, за якими визначають кількість і диференціацію навчального часу по предметно, вимоги до знань, умінь і навичок майбутнього педагога, закладені у програмах і підручниках. Професіограми — система вимог, які ставить професія до людини. У професіограмі відбиті морально-психологічні риси, які є необхідними для майбутньої навчальної і виховної роботи з дітьми і які слід розвивати в процесі самовиховання і виховання у стінах ВНЗ.

Основні якості вчителя географії на тлі професіограми:

1. Гуманність — любов до дітей, уміння поважати їхню людську гідність, потреба і здатність надавати кваліфіковану педагогічну допомогу в їхньому особистісному розвитку.

2. Найбільш важлива якість, яка повинна бути притаманна учителю, — любов до дітей. Йдеться про мудру, добру й вимогливу любов, що вчить жити.

3. Справжня інтелігентність — високий рівень розвитку інтелекту, освіченість у галузі географії, ерудиція, висока культура поведінки.

4. Правдивість, справедливість, порядність, чесність, гідність, працьовитість, самовідданість. Важливу роль відіграють особистісні якості педагога, його чутливість до іншої людини, гуманність у помислах і діях. Але це не знижує актуальності такої риси, як вимогливість. Обов'язковою нормою в ставленні учителя до учнів є

справедливість. Водночас він не повинен приховувати свого невдоволення чи навіть обурення, якщо учні на це заслужили. У стосунках з учнями завжди потрібне почуття міри, неприпустимість крайнощів, що виходять за межі пристойності й педагогічної доцільності. Учитель завжди має бути твердим, непохитним, послідовним у своїх вимогах і водночас гнучким, здатним переглядати свої окремі рішення і вимоги, якщо це зумовлено конкретними обставинами та інтересами справи. Він є старшим другом, товаришем учнів, але насамперед їхнім наставником, керівником. Тому дружні взаємини учителя не повинні переходити у фамільярність та панібратство.

5. Інноваційний стиль науково-педагогічного мислення, готовність до створення нових цінностей і прийняття творчих рішень.

6. Любов до географії, потреба в знаннях, у систематичній самоосвіті. У світі активно розвиваються дві основні освітні парадигми, визначені Міжнародною комісією з питань освіти, науки і культури ООН: «освіта для всіх» та «освіта впродовж життя». В даному контексті сучасний вчитель географії має поповнювати, поглиблювати та вдосконалювати свої знання, набувати нового рівня компетентностей та рівня педагогічної майстерності. Щоб успішно вирішувати завдання, які стоять перед вчителем, щоб бути для учнів завжди цікавою людиною, треба постійно навчатися самому. На велике значення самоосвіти та саморозвитку, самовиховання та самореалізації наголошував свого часу видатний український педагог В Сухомлинський. Вчитель має активно працювати над собою — це запорука професійного успіху. Учитель має обов'язково займатися самовихованням. Рушійною силою цього процесу є бажання змінити себе і вдосконалюватись.

Кожен учитель повинен володіти педагогічною майстерністю, якої він набуває в процесі своєї практичної діяльності і оволодіння передовим педагогічним досвідом сучасної школи. Успіх учителя в оволодінні педагогічною майстерністю залежить від наявності у нього педагогічних здібностей. Ефективно впливає на розвиток педагогічних здібностей правильна організація навчально-виховного процесу в навчальних закладах.